

cerkvene imovine. Zato je v zakonu utemeljen nazor, katerega zavzema najvišje sodišče v prvoomenjeni odločbi, češ, v svrhu dokaza, da je potrebno zastopstvo po finančni prokuraturi, moralo bi se že tekom razprave dognati, da bode treba seči na osnovno imovino cerkve radi plačila tožbene terjatve.

Ne rečem, da ne bi bil enuncijat najvišjega sodišča v drugem konkretnem slučaju pravilen, nasprotno sem mnenja, da je bilo revizijski rekurz na vsak način zavrniti. Tožitelj je namreč, kakor najvišje sodišče navaja, v revizijskem rekurzu postavil se na stališče, da on ne toži cerkve, kakor meni prizivno sodišče, ampak edino le cerkveno predstojništvo. To je bilo napačno, kajti v tem pogledu je povsem pritrditi nazorom najvišjega sodišča, da je taka tožba absolutno nedopustna.

O pomenu strankinega podpisa pri sodnih poravnava.

Odkar sem bil spisal pod tem zaglavjem razpravo, pričeno šele v »Slov. Pravniku«, leta 1904 na strani 196 in nasled., je o tem predmetu naraslo dokaj novega gradiva, katero pa, kakor sodim, še sedaj ni popolno, da bi končno rešilo sporno vprašanje o formalnih bistvenostih pri sodnih poravnava. Zdi se mi torej koristno in potrebno, o tem še poprijeti besedo.

Pred vsem je res, da je strogi formalizem, ki je vladal za starega sodnega reda, prenehal. In zagovorniki neformalne sodne poravnave se kaj radi sklicujejo na »moderno tendenco« novih zakonov, ki so takorekoč že srečno preboleli vse formalne skrbi. Poudarjanje neformalne tendence novih zakonov s strani sodnikov-praktikov in literatov je postalo že tako gosto, da je »pro foro interno« opazujem z vsemi pomisleki, in često sem dobil vtis, da je to poudarjanje le fraza, kadar se ničesar več ne najde za stvarno podporo svojih trditev. Kdor se bo torej sklical na neformalno tendenco novih zakonov, moral se bo vsakokrat poslužiti zakonitega konkretnega dejstva ali primera, da mu bo v tem oziru kaj verjeti.

Pri vsej neformalni tendenci novih zakonov je namreč nastalo toliko novih formalnosti, kakor v pravnih spisih, tako v zapisnikih, poleg starih v obliki razsodbe in sklepov, v teh celo glede ločitve stvarne tvarine in razlogov, da imajo razni nadzorniki, sodni in pisarniški, še sedaj s tem polne roke dela. In oblika je vedno bila in bode ustvarjajoči čin v pravoslovju in pravosodju! Kdo si more misliti razsodbo brez določne oblike? In sodna poravnava — je surogat razsodbe!

Naraslo je torej gradiva glede formalnosti sodne poravnave, osobito kar zadeva vprašanje bistvenosti strankinega podpisa, za dve točki (to se pravi, kolikor je tega gradiva pristopnega meni).

1. Kavčnik se sklicuje v »Slov. Pravniku« l. 1904 na str. 103, odnosno str. 129 na poravnave pred borznim sodiščem ter cituje čl. XXI. uvod. zak. k civ. pr. r.

2. Vrhovnosodna razsodba z dne 9. decembra 1903 št. 17257, ki se obenem priobčuje v tem »Sl. Prav.« in ki pripisuje veljavo po strankah nepodpisani sodni poravnavi v bistvu že zaraditega, ker ima tudi (po strankah) nepodpisani zapisnik, narejen pred kazenskim sodnikom, moč in veljavo javne listine.

Po mojih mislih se da — rebus sic stantibus — priti do prave rešitve našega vprašanja samo na en način, in sicer če se razlikuje med zakonito obliko sodne poravnave za starega sodnega reda in morebitnimi določbami novih zakonov ter če se navaja zakonito določilo novih zakonov, iz katerega je postalo naše vprašanje sporno.

Svojo končno rešitev gradim, kakor že v prvem delu svoje razprave, na dejstvo, da je bil podpis strank za veljavo sodne poravnave po starem sodnem redu bistven; nasprotna trditev mi v tem oziru ni znana, praksa je zahtevala strankin podpis. Bistvenost podpisa je izhajala stvarno že iz tega, ker je bila predpisana intimacija sodne poravnave in jo je bilo celo izvršiti še na tak način, da se je prepis vročil strankama (dvorni dekret z dne 22. junija 1805 št. 735 zb. pr. z.) Novi zakoni pa nimajo glede sodne poravnave, kar zadeva potrebo ali nepotrebo strankinega podpisa, nobenega določila. Posredno sem izvajal bistvenost strankinega podpisa iz določila §-ov 212 in 213 civ. pr. r., ker je sploh obligatoren podpis strank glede zapisnika, kateremu je sodna poravnava najznamenitejši del. Če se

stranka brez povoda brani podpisati zapisnik, tedaj (a samo tedaj) je dotična opomba sodnikova surogat strankinega podpisa.

Ad 1. Kar se tiče Kavčnikovega razloga glede na poravnave pred borznim sodiščem ni, da bi bil merodaven.

Borzni zakon nima nobenega, sodno poravnavo zadevajočega določila in je torej do novih zakonov veljal občni sodni red. Statut za dunajsko borzo ima v §-u 68. določbo: Če se posreči poravnalni poskus, ima razsodišče na željo ene stranke poravnavo sprejeti v zapisnik in jo dati podpisati po obeh strankah. Novi c. pr. r. ima v uvodnih členih XXII—XXVII nove določbe. Če tukaj zakon po čl. XXI ravno pri borznih razsodiščih glede poravnave izrecno določa bistvenost strankinih podpisov, je to pač tehten argument za bistvenost strankinega podpisa tudi pri navadnih sodnih poravnava.

Ad 2. Na prvi pogled je videti razlog vrhovnega sodišča tehten.

Toda vpraša se, ali ni bil kazenski zapisnik pred novimi zakoni tudi javna listina? In vendar je gotovo, da je bila v kazenskem postopanju sodna poravnava nemogoča. Za sodno poravnavo je torej treba še nekaj več, nego samo javne listine. Javna listina je pač eden poedini znak sodne poravnave, zaradi tega pa še vsaka javna listina — ni sodna poravnava. Sodni poravnavi je potreba še raznih posebnih znakov k javni listini. S poudarjanjem javne listine se torej v našem vprašanju — ni doseglo vse. In tudi vrhovno sodišče s tem vprašanja še ni končno rešilo.

Iz določil civilnopravnega reda se ne da prav nič posneti za to, da je strankin podpis za sodno poravnavo nebitven in nepotreben.

Pač pa govore za bistvenost strankinega podpisa:

a) Iz civilnopravnega reda: 1. njegova bistvenost po starem obč. sodnem redu; 2. posredno izvajanje iz §-ov 212 in 213 civ. pr. reda; 3. izrecno določena bistvenost za poravnave pred borznim razsodiščem.

b) Določila o pismeni pogodbi §-a 884 obč. drž. zak.

c) Neuman pa pobija samega sebe, če v eni sapi trdi, da je strankin podpis nepotreben, na istem mestu pa uči, da je sicer

sodna poravnava kot taka neveljavna, če je ena stranka ne pripozna, in da nepripoznana sodna poravnava nima moči izvršilnega naslova, — kajti potem bi bilo odvisno od stranke, ali naj poravnava velja ali ne!

d) Ker ima strankin podpis ali opravičeni surogat strankinega odrečenega podpisa pri zapisniku veljavo bistvenosti ali obligatornosti; ker je strankina volja konstitutiven čin za sodno poravnavo; ker naj poravnava stvar reši z razsodbeno močjo in ker je strankino voljo mogoče storiti neoporečno samo z njenim podpisom ali zakonitim surogatom podpisa: zaraditega je po mojem prepričanju strankin podpis poravnave pred civilnim sodnikom bistven.

Vprašanje, ali je bistven tudi za poravnave pred kazenskim sodnikom, je nastalo vsled določbe §-a 1 št. 5 izvrš. r., da so izvršilni naslovi tudi poravnave, sklenjene o zasebnopravnih zahtevah pred civilnimi ali kazenskimi sodišči.

Za kazenske zapisnike po zakonu ni potreben podpis strank; saj ne tvorijo stranke kazenskopravne vsebine, — ampak sodnik popolnoma oficijozno. Do novih civ. pr. zakonov, oziroma do §-a 1 odst. 5 izvrš. r. pa zasebne zahteve niso bile predmet kazenskimi zapisnikom razen v oficijoznem pomenu §-ov 193, 258 in 373 kaz. pr. r., kjer se je o odškodnini odločalo s sodbo, a tudi tukaj ne končno, kajti zasebnopravni udeleženec ima pravico odbiti del zahtevane odškodnine iztožiti civilnim potom (§-i 366—369 in 372 k. pr. r.). To pa velja samo glede zapisnikov o glavni razpravi, dočim je treba zapisnikom, sestavljenim s strankami pred glavno razpravo in po glavni razpravi, vedno in vselej podpisa dotične stranke ali pa podpisanega namestka tudi v kazenskih rečeh.

Novi izvršilni red, ki edinole v §-u 1 št. 5 imenuje poravnave pred kazenskimi sodišči — besedoma ne izpreminja ničesar glede poravnave oblike nasproti staremu ali tudi novemu civilnopravdnemu zakonu; predružačitev bi se mogla edinole zgoditi konkludentno, in v razrešitvi tega dejstva tiči odgovor na celo vprašanje.

Konkludentnim določilom, da kakor za zapisnik tako tudi za poravnavo pri glavni kazenski razpravi ni treba podpisa strank, bi se dalo smatrati dejstvo, da zakon tukaj ravno ustanavlja

poravnavo pred kazenskim sodnikom izvršilnim naslovom, in da je tako »ipso facto«, odnosno »ipsa lege« uveljavljena poravnava v navadni obliki kazenskega zapisnika, torej brez strankinega podpisa.

Tega nazora se dozdevno drži tudi navedena vrhovno-sodna odločba.

Toda proti temu nazoru stoji:

1. iz kazenskopravnega reda samega dejstvo, da treba zapisnik pred glavno razpravo vendarle od strank podpisati, in bi torej v enem slučaju bilo treba za zapisnik — in s tem za poravnavo — podpisa strank, v drugem slučaju (pri glavni razpravi) pa ne. Posebno je taka poravnava pred glavno razpravo v praksi prav lahko mogoča pri pregreških in prestopkih zaradi razžaljenja časti, če stranki pred glavno razpravo prideta in dasta poravnavo glede odstopa in tožbe in plačila stroškov na zapisnik;

2. da bi sicer za poravnave pred kazenskim sodnikom ne bilo potreba podpisa strank, pač pa za poravnave pred civilnim sodnikom, in bi s tem bil kazenski sodnik ravno v zasebnopravnih rečeh privilegovan pred civilnim, česar pa zakon gotovo ni nameraval.

Gre torej samo še za razlago iz izvršilnega reda samega.

Le-ta zakon z dne 27. maja 1896 z uvodnim zakonom, št. 78, 79 drž. zak. in civilnopravni red z dne 1. avgusta 1895 št. 100, 111, 112 in 113 drž. zak. sta stopila v moč istega dne 1. januarja 1898.

Izvršilnim potom se zasebnopravne zahteve ne ustanavljajo, ampak samo prisilno realizujejo. Izvršilnemu redu se torej sploh ni baviti z ustanovitvijo izvršilnih naslovov in že vsled tega načela se meni zdi gotovo, da izvršilni red v §-u 1 št. 5 ni imel namena in osebito tudi ne povoda, določati obliko sodne poravnave, kakor ne pred civilnim, tako in posebno ne pred kazenskim sodnikom. Pri stvarnem položaju je izključeno, da bi izvršilni red hotel ali mogel določati obliko sodne poravnave celo potom konkludence. Tako določanje spada v področje civ. pravd. reda in tudi tukaj bi določitev po konkludenci ne bila na mestu, marveč bi se določitev ali izločitev bistvenosti oblike pri sodni poravnavi morala zgoditi izrecno že z ozirom na pravno naziranje v tej zadevi.

Določujoč sodne poravnave pred kazenskim sodnikom za izvršilne naslove, je izvršilni red ustvaril samo eden nov izvršilni naslov, a se za zgraditev tega naslova ni brigal in se tudi ni mogel brigati. Zapisnikom, ki se sestavljajo tekom izvršilnega postopanja, ni treba strankinega podpisa, in sicer očitno prav zaradi tega ne, ker ne gre za to, da bi se dognale, ampak zato, da bi se realizovale zakonito dognane zahteve.

Toda literatura in praksa nasvetuje tudi tukaj v važnejših rečeh podpis zapisnika po strankah, v kljub oficijoznosti izvršilnega postopanja. Da, izvršilni red zahteva celo sam obligatorni podpis zapisnika po strankah, kjer gre za določitev in razločitev tekmujočih zahtev, kakor n. pr. v prijavnem in razdelilnem zapisniku, v dražbenem zapisniku (§ 59 odst. 7: Zapisnik mora, v kolikor ni v tem zakonu ukazano nič drugega, podpisati samo sodnik in k naroku privzeti zapisnikar. § 149: Zapisnik o dražbi mora podpisati tudi ponudnik; podpisati tudi oni ponudniki, ki so med dražbo zahtevali in dobili varščino vrnjeno. § 194: Zapisnik (o dražbenem naroku) morajo podpisati osebe, ki so sodelovale na dražbi kot ponudniki ali so se uprle zoper domik.¹⁾

Kjer je pa odločevati o spornih dejstvih, tam izvršilni red naravnost in izrecno odklanja svojo kompetenco in odkazuje sporna dejstva na civilnopravdni red, kakor je po gori označenem načelu in področju izvršilnega reda stvarno neizogibno: §-i 40, 128, 231 i. dr. izvrš. reda.

V §-u 78 se izvršilni red celo splošno poziva na določbe civilnopravnega reda in torej že raditega ni, da bi § 1 štev. 5 izvrš. r. sploh mogel glede sodne poravnave pred kazenskimi sodišči predpisati kaj posebnega potom konkludence. Ta določba imenuje marveč poravnave pred civilnimi in kazenskimi sodišči na istem mestu in vrhutega poravnave, sklenjene pred civilnimi sodišči na prvem mestu. Ker drugih dejstev ni, se meni to uvrščevanje ne zdi brez pomena. In pritrđiti se mi mora, da bi zakon s tem uvrščevanjem na najkrajši način lahko pokazal, da za poravnavo pred kazenskim sodnikom velja tudi vse isto, kar za poravnavo pred civilnim sodnikom. Prednostna uvrstitev je

¹⁾ Glej tudi Neuman: System der E. O.

edini vidni razlog, ki govori v prilog pravilu, da mora poravnava, sklenjena pred kazenskim sodnikom, imeti enako vsebino in obliko, kakor poravnava pred civilnim sodnikom. Ta razlog pa podpira načelo, da se je kazenskemu sodniku, razsojajočemu zasebne zahteve, ravnati vselej po civilnopравnih določilih, in pa načelo, da ravno zaradi tega ne more zakon kazenskega sodnika glede zasebnih zahtev postaviti nad civilnega; vsled tega je razlog vreden vsega uvaževanja. Prednostna uvrstitev civilnosodne poravnave pa istotako pobija nazor, da bi izvrš. red v §-u 1 št. 5, ki je zgolj ustanovil poravnavo pred kazenskim sodnikom za nov izvršilni naslov, podaril tej poravnavi moč izvršilnega naslova tudi takrat, če nima strankinega podpisa, ki se po zgoranjih izvedbah zahteva za poravnavo, sklenjeno pred civilnim sodnikom.

Meni torej ne preostaje drugega, nego držati se načela, da je za veljavo vsake sodne poravnave, če hoče biti izvršilni naslov, bistveno potreben podpis strank ali zakoniti nadomestek podpisa.

Dr. Fr. Mohorič.

Nekaj o umrtvilu hranilničnih vložnih knjižic, ozir. starih vknjiženih terjatev.

I.

Zgodilo se je že večkrat, da se je vložna knjižica, ki jo je bilo sodišče amortiziralo, potem našla in predložila dotičnemu denarnemu zavodu v izplačilo, pa da si je pravični imetnik knjižice z velikim trudom priboriti moral priznanje, da je on lastnik hranilne vloge, do katere bi po umrtvilu imel pravico kdo drugi. Taka umrtvila se večinoma godijo po smrti kake osebe, ki je imela po mnenju dedičev denar naložen v kakem denarnem zavodu, dediči ali nekateri njih pa knjižic ne najdejo in pozneje izvedo, da leži pri tej ali oni hranilnici ali posojilnici denar pod imenom pokojnika. Na to zahtevajo umrtvilo; to se dovoli in čez pol leta je dotična vložna knjižica neveljavna.

Taka sodniška spoznanja so pa samo vsled krive uporabe zakonitih določil mogoča.